

Indijskega oceana ali v času druge svetovne vojne preseljevanja Nemcev iz Vzhodne in Jugovzhodne Evrope v Nemčijo. V zvezi z zadnjimi je mogel Ludwig-Uhland-Institut v Tübingenu narodopisno raziskovati nastanek in razvoj novih naselij v Jugozahodni Nemčiji in izsledke v gornji knjigi objaviti.

Objavljena raziskovanja so razdeljena v dva dela, prvič v topografijo novih naselij in drugič v sociologijo njihovega prebivalstva. Sociološko obravnavanje zajema ljudske skupnosti, družbene in gmotne vrednote, izročilo, načrtovanje naselij z njihovimi posameznostmi in pa opredeljevanje pojma o domovini. Priloge izpopolnjujejo oba dela. Bilo bi gotovo prav, če bi se uporabljeni raziskovalni prijemi in uveljavljena sociološka gledišča preizkusila tudi na novih naseljih, ki nastajajo pred nami od Raven na Koroškem do Kopra v Istri.

Franjo Baš

Research on Ploughing Implements. The Conference in Copenhagen June 1st—5th 1954. (Publications from the International Secretariat for Research on the History of Agricultural Implements National Museum, Copenhagen No 1), Copenhagen 1956.

Zaradi skopo odmerjenih finančnih sredstev je mogla pripravljalna komisija povabiti na mednarodno etnološko konferenco v Kopenhagnu le določeno število etnografskih znanstvenikov-specialistov, ki so si pri raziskovanju ornih naprav pridobili že mnogo izkušenj. Našo državo je zastopal dr. Branimir Bratanić iz Zagreba.

Program konference je bil realizirati in izdelati čim popolnejši načrt za mednarodni etnološki atlas plugov v Evropi, Severni Afriki in na Bližnjem vzhodu ter ustanoviti centralni organ, ki bo vodil enoten način dela.

Prvi razgovori o atlasu so bili že na mednarodnem antropološko-etnološkem kongresu na Dunaju leta 1952, ko so Bratanić, Koren in drugi predlagali, naj bi poizkusili napraviti etnološki atlas plugov, ker so ti že zelo raziskani. Znova pa so o tem načrtu razpravljali leto dni kasneje na zborovanju CIAP v Namuru. Izvolili so posebno komisijo — Bratanić, Dias, Escher, Koren, Steensberg, Erixon — ki je za kongres pripravila vse potrebno. Dr. Bratanić je imel zelo veliko zaslug pri pripravi stvarnega načrta za imenovani atlas. Profesor Erixon je še posebej poudaril njegovo požrtvovalno delo prvi dan kongresa, ko je poročal o delu pripravljalne komisije.

Udeleženci kongresa so temeljito in uspešno razpravljali o predloženih osnutkih dela za etnološki atlas. Ob koncu konference so predlagali ustanovitev stalnega Mednarodnega sekretariata, ki bo vodil enoten način dela na mednarodni osnovi in bo tudi nudil vso literaturo, statistični in fotoarhiv vsem etnografskim raziskovalcem poljedelskega orodja po svetu. Sekretariat je dobil uradni naziv: International Secretariat for Research on the History of Agricultural Implements.

V knjigi so poglavja lepo in pregledno urejena. Posebno natančno se bralec lahko seznanil s pripravami konference. Objavljena so namreč važna pisma Bratanića, Steensberga, Kothēja in Payneja. Sledi organizacija konference in diskusije udeležencev. Zatem je objavljenih še osem krajših referatov udeležencev in načrt dela Sekretariata.

Pavla Štrukelj

Evon Z. Vogt and Ray Hyman, Water Witching U. S. A., Chicago 1959, str. 248, 25 slikovnih prilog.

Avtorja Vogt in Hyman se v delu »Water Witching« ukvarjata z zanimivim vprašanjem ugotavljanja podzemeljskih vodnih žil z leseno bajalico (palico). V posameznih poglavjih obravnavata in skušata rešiti šest osnovnih vprašanj. Prvič, kaj je vodno čaranje (iskanje vode z bajalico)? Na to vprašanje odgovarjata v prvem poglavju z obilnim navajanjem zgodovinskega gradiva in

izčrpnim opisovanjem postopkov iskanja vode z bajalico, kot je v navadi v Združenih državah Amerike. Za podkrepitev vprašanja, kje se še opravlja ta način pridobivanja vode, omenjata številne kraje in predele, kjer še vedno ugotavljajo vodo z rogovilasto palico. V tretjem in četrtem poglavju razpravljata o nekaterih napačnih predstavah o sicer zelo preprostem postopku iskanja vode. Hkrati se zavzemata za umestnost takšnega iskanja, kjer ga pač terjajo slabi vodni pogoji. V petem in šestem razdelku opisujeta številne primere, kjer je bajalica v kontaktu s podzemeljsko vodno žilo v resnici začela trzati. Kot nazoren primer trzanja, ki ga izzove »stik« bajalice in podzemeljske vodne žile, navajata poizkus tako imenovanega vodnega čarovnika in laika: obema je začela bajalica trzati na istem mestu. Obenem pa poudarjata avtorja Vogt in Hyman, da tvori vse to vendarle problem, ki bi ga moral proučevati psiholog. Vsaka neznanstvena razlaga tega problema s »šestim čutom«, radiostezijo ali kriptostezijo samo komplicira in otežuje nadaljnja pozitivna ugotavljanja. Tu je po njunem mnenju še veliko problemov, ki jih bosta morala reševati fiziolog in psiholog. Toda njune ugotovitve navsezadnje ne bodo važne za vodno čaranje kot tako.

V sedmem in osmem poglavju odgovarjata na gornja vprašanja na osnovi lastnih ugotovitev in n drobneje opisujeta, v kakšnih pogojih se opravlja iskanje vode z bajalico v Združenih državah. Zelo natančen je opis v zadnjem, devetem poglavju, kjer utemeljujeta, zakaj se še vedno izvaja čaranje vode, s preprostim razlogom, da ponekod pač ni zemeljskih izvirov zaradi različne geološke strukture.

Knjiga je kljub nenavadni obravnavani temi vsaj deloma zanimiva tudi za etnografa, ker v delu posvečata avtorja posebno poglavje folklori čaranja vode, določnej, praznoverju in običajem, ki so povezani z iskanjem vode.

Delo bogatijo številne ilustracije in fotografije.

Marija Makarovič

Berze Nagy János, Egigérő fa. Magyar mitológiai tanulmányok. Pécs 1958. Str. 390.

Berze Nagy je bil v starejšem rodu madžarskih strokovnjakov poleg Sándorja Solymossyja najuglednejši raziskovalec ljudske proze, zlasti pravljic. Zato so mu n. pr. poverili poglavje o pravljici v priročniku A magyarság néprajza III. Posmrtno so izdali njegov obsežni katalog madžarskih pravljic, zdaj pa še knjigo »Donebno drevo, madžarske mitološke študije«. Z naslovne strani naj navedemo tu, da je »uvodno študijo napisal in znanstveno ureditev opravil. Sándor Dömötör. Njegova razprava je natisnjena tudi v ruščini, angleščini in nemščini ter nudi redko priliko, da se seznanimo tudi pri nas z vprašanji madžarske mitologije ter njenega raziskavanja. Urednik je n drobno razčlenil izhodišče in metodo Berze Nagyvega dela ter dognanja njegovih triindvajsetih razprav, objavljenih kot zaključena celota v tej knjigi. Bibliografija avtorjevih spisov (50 števil) in 60 strani opomb sta koristno dopolnilo in vodilo po snovi.

Madžarska mitologija je zaradi svojih vezi z azijskimi narodi edinstvena v srednji Evropi, zato nam nudi tudi koristen vpogled v vzhodni svet, pa tudi marsikako pojasnilo k našim izročilom. Zato ni čudno, da so pričeli že na začetku minulega stoletja raziskavati svoje »davno verstvo« in da so ustvarili obsežno ter pomembno delo, ki pa še daleč ni zaključeno, kot dokazuje n. pr. zadnje najpomembnejše delo te vrste: V. Diószegija o sledovih šamanizma pri Madžarih. Arnold Ipolyi je pred sto leti napisal prvo veliko delo, ki so ga izpopolnjevali n. pr. Katona, Hunfalvi, Vikár, Jankó, Sebestyén, Bán, Róheim, Solymossy idr. Večina je pogrešila v tem, da so zasledovali ostanke madžarskega »praverstva« ne glede na današnje in polpreteklo ljudsko verovanje, ki se izraža med drugim tudi v pravljicah in pripovedkah.

Berze Nagy je sledil »očetu madžarske folkloristike« Lajosú Katoni (ki je bil profesor literarne zgodovine na peštanski univerzi) in je z literarnozgodo-